

Klub přátel historie města Otrokovice

Jaroslav Hradil: Vycházka č. 2: *Naplavování Bahňáku*

Vycházku začneme u lávky přes řeku Moravu, v místech kde stojí dřevěný, poněkud zavádějící sloup vymežující údajné rozhraní regionů Hané, Slovácka a Valašska. Etnografové by k jeho umístění byli skeptičtí, ale proč ne. Je to pěkné umělecké a dekorativní dílo od místního otrokovického výtvarníka.

Před námi se nachází výběžek pohoří Chřibů s vrcholem Tresný, který se za pomoci lidského úsilí o něco snížil za cenu naplavení zeminy do bývalé močálavité krajiny. Proč? Oblast Otrokovic nebyla vybrána za bezprostřední pole expanze zlínských Baťových závodů náhodou. Kladem byla vzdálenost 12 km od Zlína, dobré spojení železniční i silniční a zejména důležité nádraží na hlavní trati Přerov-Břeclav. Hlavním důvodem byla zřejmě řeka Morava, neboť Zlín trpěl nedostatkem pitné i užitkové vody. Řeka Dřevnice již byla velmi znečištěná a proto se firma Baťa rozhodla umístit v Otrokovicích především různé pomocné a přípravné provozy, které jsou velmi náročné na užitkovou vodu. Byly to zejména koželužny a papírny. Později se počítalo i s možností lodní dopravy po Moravě, která se také skutečně realizovala. Ke všem těmto důvodům přistoupila ještě další, totiž výhodná možnost skoupit pozemky od velkostatku Napajedla, který byl v úpadku. Velký problém byl v tom, že na dosud nevyužitým poměrně rozlehlém prostoru nazývaném „Bahňák“ docházelo často k záplavám rozvodněnou řekou Moravou a Dřevnicí. Například v roce 1924 zde stoupla hladina o více než 4 m. Přesto zde začal Baťa budovat pomocné provozy rychlým tempem, ale v září 1930 došlo k náhlé povodni, která vše zničila. Tehdy bylo rozhodnuto celý terén zabezpečit a zvýšit splavováním kopce Tresný na druhém břehu Moravy.

Na kopec byla hnána voda čerpadly o výkonu 22.000 l/min poháněnými elektromotorem o 660 HP potrubím o průměru 300 mm a takto tlačena do výše 85 m. Zde se rozlévala a rozrušovala povrch. Po rozmočení a odplavení měkké části horní vrstvy zeminy byly tvrdé vrstvy zpočátku odstřelovány dynamitem. Později se přišlo na myšlenku rozmělnovat i tento materiál stlačenou vodou. Voda o tlaku 20 atm (později i tlaků vyšších) rozmělnila i kámen a hlína pak byla terénním korytem o délce 250 m plavena do visutých dřevěných a vyplechovaných koryt. U napojení byla umístěna váha na které se kontrolovala hustota kalu. Dřevěné koryto bylo přes 400 m dlouhé a proud bahna se dostal přes řeku Moravu až do prostoru Bahňáku. Na konci bývalo podle podmínek několik ramen, která ústila na různé strany do ohraničených úseků. Tam se voda nechávala asi 4 dny stát a pak se vypouštěla přes filtr zpět do řeky. Tímto způsobem byla náplava rozlévána až do vzdálenosti 2 km.

Splavování Tresného začalo v roce 1933 a v průběhu dvou let bylo naplaveno více než 3,5 milionů m³ zeminy a terén se někde zvýšil o dva až tři metry. Tak byl získán prostor pro výstavbu sídliště i závodu. Spolu s naplavováním byl otevřen kamenolom a začala stavba protipovodňové hráze (někdy bývala nazývána i „hladová“ nebo „hrázka“) začínající někde v místech za nynějším koupalištěm. V období hospodářské krize byla nouze o práci, proto jakékoli zaměstnání bylo pro nezaměstnané alespoň na chvíli vysvobozením z bídy. Způsob zakládání jednotlivých staveb na vzniklé náplavě byl dán druhem objektu. Některé stavby jsou například zakotveny v zemi betonovými piloty nebo skružemi. Naplavování se neobešlo bez namáhavé a ruční práce a dokonce stálo i oběti na životech, když se na svahu převrátil bagr pod nímž zahynuli dva obsluhující dělníci. Toto naplavování bylo na tehdejší dobu unikátním technickým řešením a dodnes nemá patrně v naší zemi obdobu.